

УДК 005.22: 005.8: 656.61

Цюцюра Микола Ігорович

Аспірант кафедри управління проектами, ORCID: 0000-0003-4713-7568

Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ

Криворучко Олена Володимирівна

Кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних систем

Київський національний торговельно-економічний університет, Київ

**ОСОБЛИВОСТІ ТА ПРИНЦИПИ ЦІННІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ
В УПРАВЛІННІ ЗМІСТОМ ОСВІТИ**

***Анотація.** Модернізація в освітній сфері – це зміна згідно з потребами та вимогами сучасності. Головною метою модернізації освіти є забезпечення її високої якості, побудова ефективної освітньої системи з дієвою економікою та управлінням, яка відповідає запитам сучасного життя та потребам розвитку України. Ціннісно-орієнтований підхід у формуванні змісту освіти при якісному наданні освітніх послуг (дистанційна підготовка, інтернет-семінари тощо) надає переваги: можливість підготовки цільової аудиторії абітурієнтів; надання професійно-орієнтованих консультацій абітурієнтам/студентам тощо.*

***Ключові слова:** групи цінностей; корекції ієрархії ціннісних позицій; вдосконалення системи освіти; ціннісно-орієнтоване навчання*

Постановка проблеми

Оскільки освіта – це фундаментальна основа і одне з джерел створення у користувачів реальних уявлень про справжні і уявні цінності людини в різних життєвих сферах, то розробка ціннісного каркасу освіти, системи пріоритетних цінностей, освітніх технологій відповідної орієнтації є необхідним і значущим кроком на шляху вдосконалення системи освіти, розробки стратегії його розвитку.

Ціннісно-орієнтований підхід у формуванні змісту освіти при якісному наданні освітніх послуг (дистанційна підготовка, інтернет-семінари тощо), надає переваги: можливість підготовки цільової аудиторії абітурієнтів; надання професійно-орієнтованих консультацій абітурієнтам/студентам тощо.

Мета статті

Мета статті – розробити моделі синергетичного ефекту ціннісних орієнтирів навчання, науки та змісту освіти в цілому, на основі ціннісно-орієнтованого підходу, який знімає потребу довільного трактування змісту освіти та його розвитку і робить цей компонент у системі прозорим і однозначним.

**Аналіз досліджень
і публікацій**

Аналіз сучасного стану проблеми застосування ціннісного підходу і його збалансованості в інформаційних технологіях розвитку змісту освіти.

Розглянуто тенденції формування навчального інформаційного освітнього середовища з позицій інформаційних технологій дистанційного навчання.

За результатом вивчення наукових джерел, над проблематикою розвитку змісту освіти досить активно працює багато вітчизняних науковців, серед яких: С.Д. Бушуєв, В.Ю. Биков, М. Міхайленко, А.О. Білощицький, В.А. Рач, Ю.М. Тесля та інші. Проведено огляд, класифікацію та порівняльний аналіз наявних ІТ управління освітніми закладами, систем та технологій підтримки прийняття рішень, систем дистанційного навчання тощо.

Визначено цільові та ключові фактори – фактори, які потребують позитивного впливу. Запропоновано внесення додаткових концептів до процесу балансування цінностей у підготовці студента, серед яких: робота з навчальними планами та їх наповненням; системами пошуку «дистанційного співрозмовника»; формуванням навчального інформаційного освітнього середовища

Вирішення проблеми

Міждисциплінарне вивчення проблеми цінностей як імпліцитних детермінант соціально-психологічного буття людини актуалізує надзвичайно широкий спектр досліджень, пов'язаних з осмисленням феномена людини в рамках аксиологічної парадигми. При цьому значна увага приділяється як фундаментальним теоретичним підходам до інтерпретації категорії «цінність», так і прикладним питанням, що стосуються виявлення ціннісних орієнтацій сучасної освіти.

Другий напрямок досліджень проблеми цінностей, на наш погляд, має благополучну перспективу в межах гомогенного соціуму, містить в собі «ключ» до цілеспрямованої корекції ієрархії ціннісних позицій окремих представників соціуму.

Звертаючись до категорій: «цінність», «ціннісні відносини», «ціннісні орієнтації», зазначимо, що з філософської точки зору, феномен ціннісних орієнтацій до самого себе. Саме спрямованість особистості фіксує і відображає найважливіші елементи внутрішньої структури і складає аксиологічну сферу особистості. У цьому зв'язку можна стверджувати, що ціннісні орієнтації є базовою освітою студента.

Оскільки освіта – це фундаментальна основа і одне з джерел створення у вихованців реальних уявлень про справжні і уявні цінностях людини в різних життєвих сферах, то розробка ціннісного каркасу освіти, системи пріоритетних цінностей, освітніх технологій відповідної орієнтації є необхідним і значущим кроком на шляху вдосконалення системи освіти, розробки стратегії розвитку. У цьому процесі [1; 2; 3], слід мати на увазі історичність аксиологічних орієнтирів, здатність ціннісних позицій набувати на новому витку цивілізаційного розвитку нового сенсу.

Система цінностей розвитку освіти

Говорячи про цінності, слід проводити класифікацію в двох напрямках: 1) конкретизація змісту освіти; 2) обґрунтування напрямів розвитку освіти.

Обидві ці проблеми дуже тісно пов'язані й допускають різні підходи (один з яких – ціннісно-орієнтований підхід (ЦОП)).

Освітньо-педагогічна орієнтація радянського суспільства мала певний перелік "виховань", за кожним з яких вбачалася ("писана" чи "неписана") група цінностей, зміст якої формувався ззовні, в кращому випадку виходячи з потреб суспільства.

Демократична педагогіка відкидає суб'єктивізм, орієнтуючись на вивчення і визначення тих сфер, у яких існуватиме студент та враховуючи які вимоги до нього ці сфери висуватимуть. Вона покликана на адаптування до цих вимог та засвоєння їх цінностей, що послідовно включає:

- 1 – людину;
- 2 – родину;
- 3 – громаду;
- 4 – націю (батьківщину);
- 5 – все людство;
- 6 – ставлення людини до природи.

Поведінка людини в кожній з цих сфер регулюється певною групою цінностей, які традиційно називаємо вихованням (рис. 1).

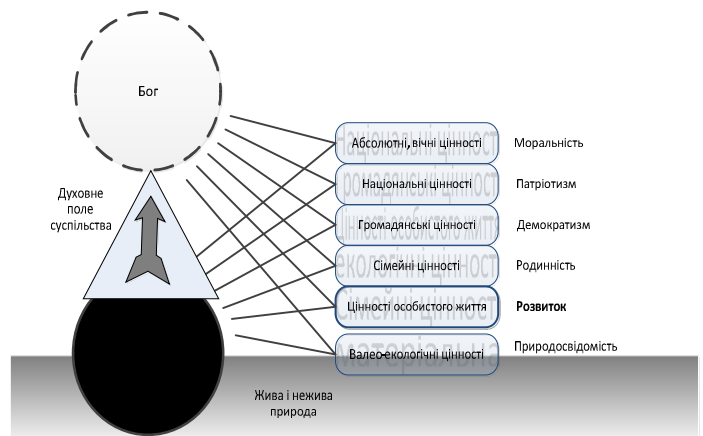

Рисунок 1 – Структура системи виховання і розвитку в контексті традиційно-християнського світобачення (статичний зріз)

Слід зазначити, що структурна послідовність і чіткість системи цінностей достатньо складна, зміст цінностей, які входять до системи не однаковий, як, зрештою, неоднорідними є і ці рівні. Частина з них – соціальні цінності (*social values*) – стосується ставлення людини до інших людей і торкається родинного, громадського, національного і вселюдського життя. Сюди ж відносяться і цінності ставлення до природи. Це – сфера виховання.

Інша група забезпечує індивідуальне життя людини, її особисту життєздатність та життєспроможність. Тому слід враховувати людські якості, які мають "егоїстичний" зміст – індивідуальне призначення, та протиставляти їх цінностям соціальним.

1. *"Я" і моє "Над-Я"*. Тут не мається на увазі суперечлива концепція З. Фрейда, а йдеться про потребу скористатися близькою йому термінологією, обмежившись суто аксиологічною сферою. *"Над-Я"* трактуємо як вияв сумніння людини.

2. *Я і моя родина*. З часом людина починає усвідомлювати свої потреби і відчувати свою залежність від інших людей. До сфери суто внутрішніх – "чистого егоїзму" – долучається потреба співжиття з іншими людьми. Найбільше це виявляється в стосунках дитини з членами родини.

3. *Я і людська громада*. Людина – істота соціальна, їй властивий суспільний інстинкт і вона не може розвиватися поза суспільством. Зміна соціального устрою суспільства призводить до зміни всієї системи цінностей і до перебудови суспільних стосунків. А звідси потреба розкрити їй поняття цінностей громадянського суспільства.

4. *Я і моя Батьківщина*. Потреба національної самоідентифікації людини є вродженою і природовідповідною. Національне розвивається в людині протягом усього життя: історична пам'ять; українська ідея; відчуття національної гідності; державна незалежність; конструктивна участь у

державотворчих процесах; почуття відповідальності і гордості за свою державу; пошана до національних символів, до Конституції, до національної культури, мови, звичаїв; протидія антиукраїнській ідеології тощо.

5. *Я і все людство*. Цінності такого рівня часто називають "загальнолюдськими", це – рівень моралі. Категорії її дійсно мають вселюдський зміст і вселюдське розуміння. У європейському світі мораль має переважно християнське трактування. Джерелом абсолютних, вічних цінностей і моральним авторитетом є Бог і ставить мораль на перше місце, на вершину піраміди цінностей. Саме так і слід трактувати формулу "**Бог і Україна**", як сутність нашого виховного ідеалу. Дотримуючись моралі, людина служить Богові, а відстоюючи національні цінності, – своїй Батьківщині.

Потреба морального виховання сама по собі є очевидною. Суперечливим залишається лише місце моралі в ієрархії цінностей.

6. *Я і Природа*. Серед сфер, з якими людина має справу впродовж свого життя, є і такі, що межують з її духовним і матеріальним світом, а відповідні цінності стосуються і духовного, і матеріального життя. У другій половині ХХ ст. ці сфери і цінності заявили про себе особливо гостро. Найперше, це сфера стосунків людини і Природи, що презентується двома аспектами:

а) ставленням людини до своєї власної природи (до свого тіла);

б) ставленням людини до природи-довкілля.

До ціннісних орієнтирів виховання в освітній сфері віднесемо групи цінностей (рис. 2), при взаємодії яких в результаті синергетичного ефекту можна розглядати такі орієнтири: увагу до власного здоров'я; прихильність до спорту і фізичної праці; гартування організму; здоровий спосіб життя; дотримання правил гігієни; увагу до вимог власного сумління як запоруку здоров'я фізичного; усвідомлення своєї єдності з довкіллям, включаючи соціальне; дбайливе ставлення до всього живого на землі; розвиток здатності відчувати красу Природи; дбайливе ставлення до природних засобів життя і національних багатств; охорону довкілля і відразу до побутового нехлюйства, збалансованість утилітарного і духовного начал у господарському ставленні до природи тощо.

Формування п'яти фундаментальних якостей людини: моральності, патріотизму, демократизму, родинності та природосвідомості можна класифікувати на основі іншого критерію (синергії).

Ефект синергії прорахувати не завжди просто. У деяких випадках цей «м'який» критерій може стати вирішальним. Наочним прикладом тут може послужити досвід освітніх закладів в частині впровадження і використання рішень SAS в Україні.

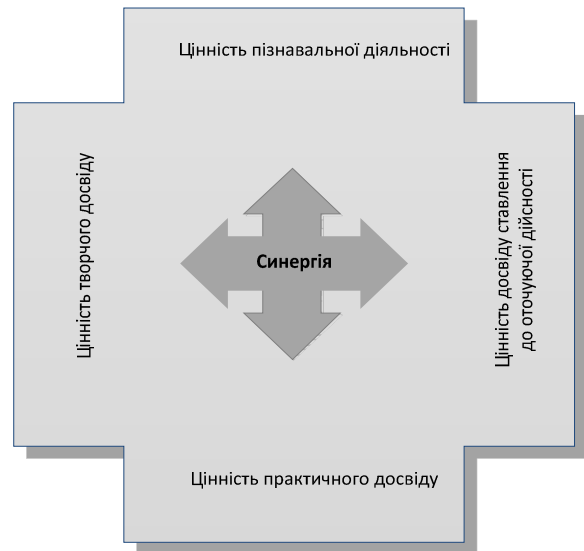

Рисунок 2 – Групи цінностей ціннісних орієнтирів виховання

Інструменти даної платформи почали впроваджуватися з 2005 року (система SAS TIS – Telecommunications Intelligence Solutions) і використовуються для вирішення аналітичних задач CRM. CRM – це стратегія, спрямована на побудову стійкої освіти, осередком якої є клієнтоорієнтований підхід, а реалізують її ІТ. Наприклад, на базі української системи SAS вже кілька років працює механізм оцінки CLTV (Customer LiveTime Value), тобто сумарний прибуток держави з випускника. Цей показник розраховується як різниця між доходами від випускника та витратами на його навчання мінус виплати стипендій. Використання такого інструменту стає все більш актуальним у міру насичення ринку, коли на перший план виходить завдання надання якісних освітніх послуг.

За даними проведених досліджень, рішення окуповується за 24 місяці. Подібні ІТ-рішення в допомогу CRM можуть лише наблизити заклади освітньої сфери до систем клієнтської аналітики, використовуваним такими інтернет-гігантами, як Facebook, eBay або Amazon. Інформація про клієнтів, здатна збільшити продажі або розробити затребуваний продукт, сьогодні стає цінною і ретельно охоронюваною конкурентною перевагою. Тому не дивно, що багато ВНЗ неохоче розкривають детальну інформацію про вигоди впровадження ВІ-проектів та про вимірювання їх ефективності, або воліють зберегти такі дані в секреті.

Таким чином, економіка, в центрі якої знаходяться дані і видобувається з них інформація, тільки зароджується. Ми можемо побачити її обриси, але технічні, інфраструктурні і навіть бізнес-моделі, які будуть конкурентоспроможними і затребуваними у майбутньому, ще не осмислені. Зараз важливо тримати руку на пульсі, співвідносячи актуальні потреби освіти та

можливості ВІ-рішень. Підтримуючи гнучкість ВНЗ, розрахунок реальної економічної вигоди і ROI-розробки можуть служити підставою для впровадження.

Таким чином, запропонований системний ціннісно-орієнтований підхід знімає потребу довільного трактування змісту освіти та її розвитку і робить цей компонент у системі прозорим і однозначним.

Отже, розвиток цільових структур національного університету дозволить вирішити багато проблем, пов'язаних з підготовкою студентів і їх швидкою адаптацією до умов виробничої діяльності, що створить можливість в оптимальні терміни відновити інтелектуальний потенціал ВНЗ і оновити навчальні плани за рахунок новітніх освітніх наукомістких технологій.

Відповідно до Закону України «Про освіту» система освіти в сучасній Україні складається з таких ланок: дошкільна освіта; загальна середня освіта; позашкільна освіта; професійно-технічна освіта; вища освіта; післядипломна освіта; аспірантура; докторантура; самоосвіта. Системи освіти в Україні будуються згідно з принципами,

сформульованими у ст. 6 Закону України «Про освіту», зокрема: доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою; рівність умов кожної людини для повної реалізації її здібностей, таланту, всебічного розвитку; гуманізм, демократизм, пріоритетність загальнолюдських духовних цінностей; органічний зв'язок зі світовою і національною історією, культурою, традиціями; незалежність освіти від політичних партій, громадських і релігійних організацій; науковий, світський характер освіти; інтеграція з наукою і виробництвом; взаємозв'язок з освітою інших країн; гнучкість і прогностичність системи освіти; єдність і спадкоємність системи освіти; неперервність і різноманітність освіти; поєднання державного управління і громадського самоврядування в освіті.

Зміст освіти повинен відповідати соціальному замовленню суспільства (завданням всебічного розвитку людини), забезпечувати високу наукову і практичну значущість навчального матеріалу. Він має враховувати реальні можливості процесу навчання, на прикладі (розробленого автором) кодексу цінностей студента (таблиця).

Таблиця – Кодекс цінностей студента

КОДЕКС ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТА (на прикладі спеціальності «управління проектами» КНУБА)		
1. Критерії розвитку		
Абсолютні цінності	Національні цінності	Громадські цінності
Віра	Державна незалежність	Соціальна та міжетична справедливість
Надія	Патріотизм	Культура стосунків
Любов	Єдність поколінь	Рівність можливостей
Чесність	Історична пам'ять	Права людини
Справедливість	Дотримання законів	Обов'язки, що випливають з прав
Мудрість	Протидія корупції	
2. Критерії знань		
Цінності усвідомлення змісту	Цінності прийняття рішень	Цінності результативності
Розум	Творча активність	Зосередженість на реалізації мети
Мета. Домінуючі цілі	Пам'ять	Здібність. Талант
Гармонія мети та видів діяльності	Увага	Енергійність
спостережливості	Здоровий глузд	Надійність у партнерстві
3. Критерії розвитку особистісних поведінкових якостей		
Цінності мислення	Цінності сенсорності	Цінності індивідуальних якостей
Евристичне мислення	Послідовність	Свобода слова
Зосередженість на пріоритетах	Факти	Амбітність
Стійкість намірів	Конкретність	Працьовитість
	Практичність	Підприємливість
		Загальні командні цінності

Висновки

У Державній програмі «Освіта» («Україна ХХІ століття») окреслено стратегію розвитку освіти на найближчі роки і на перспективу, визначено курс на створення життєздатної системи неперервного навчання й виховання, забезпечення можливості духовного самовдосконалення особистості, формування інтелектуального та культурного потенціалу як вищої цінності нації.

Вимоги держави і суспільства до змісту, обсягу та рівня надання вищої освіти громадянам України визначає державний стандарт освіти, основоположним документом якого є Базовий навчальний план вищих навчальних закладів. Він дає цілісне уявлення про структуру загальної освіти через нормативну та варіативну складові; окреслює освітні стандарти вищої школи.

Список літератури

1. Биков В.Ю. *Моделі організаційних систем відкритої освіти: монографія.* – К.: Атіка, 2009.– 684 с.
2. Бушуев С.Д. *Руководство к Своду знаний по управлению проектами (Руководство РМВОК®) Третье издание, 2004 Project Management Institute, Four 2004.* –680 с.
3. Бушуев С.Д.,Криворучко О.В., Цюцюра М.І. *Застосування моделі «Нова Баишта Р2М» в управлінні проектами розвитку освіти. Управління розвитком складних систем: Зб. наук. праць.* – К.: КНУБА, 2013. Вип. 17. – № 17. – С. 5-11.
4. <http://www.inpex.co.jp/english/ichthys/index.html>,
5. <http://gateway.icn.org.au/project/451/ichthys-Ing-project>.

Стаття надійшла до редколегії 31.01.2015

Рецензент: доктор технічних наук, професор С.Д. Бушуев, Київський національний університет будівництва і архітектури, Київ.

Цюцюра Николай Игоревич

Аспирант кафедры управления проектами, *ORCID: 0000-0003-4713-7568*
 Киевский национальный университет строительства и архитектуры, Киев

Криворучко Елена Владимировна

Кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры экономической кибернетики и информационных систем, *ORCID: 0000-0003-4713-7568*
 Киевский национальный торгово-экономический университет, Киев

ОСОБЕННОСТИ И ПРИНЦИПЫ ЦЕННОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОГО ПОДХОДА В УПРАВЛЕНИИ ЗНАНИЯМИ

Аннотация. Модернизация в сфере образования – это изменение в соответствии с потребностями и требованиями современности. Главной целью модернизации образования является обеспечение ее высокого качества, построение эффективной образовательной системы действенной экономикой и управлением, которая отвечает запросам современной жизни и потребностям развития Украины. Ценностно-ориентированный подход в формировании содержания образования при качественном предоставлении образовательных услуг (дистанционная подготовка, интернет-семинары и т.д.) дает преимущества: возможность подготовки целевой аудитории абитуриентов; предоставление профессионально-ориентированных консультаций абитуриентам / студентам и тому подобное.

Ключевые слова: группы ценностей; коррекция иерархии ценностных позиций; совершенствования системы образования; ценностно-ориентированное обучение

Tsiutsiura Mikola I.

Postgraduate student project management, *ORCID: 0000-0003-4713-7568*
 Kyiv National University of Construction and Architecture, Kyiv

Kryvoruchko Olena V.

Ph.D., assistant professor, associate professor, Department of Economic Cybernetics and Information Systems
 Kyiv National University of Trade and Economics, Kyiv

FEATURES AND PRINCIPLES OF VALUES-BASED APPROACH TO MANAGEMENT EDUCATION CONTENT

Abstract. *Modernization in education - a change in accordance with the needs and demands of our time. The main goal of modernization of education is to provide its high quality construction of an effective educational system of effective management of the economy and that meets the demands of modern life and the needs of the country, returned to the face of the individual, society and state. Value-oriented approach in shaping the content of education quality in educational services (distance training, online seminars, etc.) prefer the possibility of preparation of the target audience of students; providing professionally-oriented advice to applicants/students and others.*

Keywords: *group values; the correction value hierarchy position; enhance education; value-oriented education*

References

1. Bulls, V.U. (2010). *Models of organizational Open Education Monograph*. Kyiv, Ukraine: Atika, 768.
2. Bushuev, S.D. (2004). *Guide to the Management Body of Knowledge Project (Guide PMBOK®) Third Edition, 2004* Project Management Institute, Four, 680.
3. Bushuev, S.D. (2013). *Model Application "New Tower R2M 'project management of education / S.D. Bushuev, O.V. Krivoruchko, M.I. Tsiutsiura// Management of complex systems: Coll. Science. works : – Kyiv, Ukraine: KNUCA, 17, 5-11.*
4. <http://www.inpex.co.jp/english/ichthys/index.html>.
5. <http://gateway.icn.org.au/project/451/ichthys-lng-project>.

Посилання на публікацію

APA Tsiutsiura Mikola, & Kryvoruchko Olena (2015). *Features and principles values-based approach to management education content. Management of Development of Complex Systems, Issue 21, P. 99 – 104 [in Ukrainian].*

ГОСТ Цюцюра М.І. Методи проєкції об'єктних моделей на структури даних [Текст] / М.І. Цюцюра, О.В. Криворучко // *Управління розвитком складних систем*. – 2015. - № 21. – С. 99 - 104.